

## EFFECTEN VAN STIMULANSEN VOOR VERBREIDING OP GEBIEDSNIVEAU

A. van den Ham

Kunnen boeren bijdragen aan de droom van een multifunctioneel platteland? Met deze vraag begon het artikel 'Hoe komen boeren tot verbreding van hun bedrijf?' in *Agri-Monitor* van december 2001. Daarin is ingegaan op de effecten van stimulansen op *bedrijfsniveau*. Nu gaat het over de effecten van stimulansen op *gebiedsniveau* in hetzelfde gebied: de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. De vraag is in hoeverre het mogelijk is gebiedspotenties te combineren met ondernemers- en bedrijfspotenties.

### *Gebiedspotenties*

Voor een gebied wordt onderscheid gemaakt tussen ecologische en recreatieve potenties. Voor de ecologische potenties gelden vragen als:

- waar in het gebied bevinden zich goede, minder goede en slechte weidevogelgebieden;
- waar is waardevol of zeer waardevol bloemrijk hooiland, ecologisch gezien, gemakkelijk te realiseren, waar is dat moeilijker en waar kun je er beter maar niet aan beginnen.

Voor de recreatieve potenties spelen vergelijkbare vragen:

- waar bevinden zich de aantrekkelijke gebieden voor fietsers en wandelaars (openheid, rust, stilte);
- waar liggen mogelijkheden voor bezoekersaantallen (belangrijke factor is afstand tot woonkernen) ?

Deze gebiedspotenties zijn gekoppeld aan ondernemers- en bedrijfspotenties (hoe denken boeren over verbreding, welke stimulansen helpen hen, bedrijfssituatie, economische mogelijkheden) en vervolgens aan mogelijk in te zetten stimulansen.

Mogelijke stimulansen en effecten op gebiedsniveau

Belangrijke stimulansen die kunnen worden ingezet zijn:

1. wegnemen van praktische knelpunten in de regelgeving;
2. een consistente en herkenbare lijn die aangeeft dat ondersteuning van voedselproductie een lagere prioriteit heeft gekregen maar ondersteuning van collectieve functies een hogere prioriteit. Voorbeelden zijn:
  - een deel van de compensatie voor de afbouw van de prijsondersteuning gebruiken voor het extra stimuleren van collectieve functies (cross compliance of modulatie);
  - een groenfonds waarin overheden of marktpartijen voor een tegenprestatie een bedrag storten ten behoeve van die collectieve functies;
  - langetermijnovereenkomsten tussen overheden, marktpartijen, natuurorganisaties en samenwerkingsverbanden van boeren.
3. ondersteuning op het gebied van kennis, nieuwe vaardigheden, visie- en strategievorming;
4. ondersteuning van samenwerking tussen gebiedsactoren.

In het gebied kan door de extra stimulansen de hoeveelheid natuur en de openstelling van het gebied toenemen. Dat is van belang voor degene die voor de stimulansen het geld op tafel brengt. Deze wenst onder meer een toename van de ecologische kwaliteit en de mogelijkheid dat burgers er kunnen recreëren. Hiervoor moet het agrarisch gebied beter bereikbaar worden. Voor de agrariërs heeft dat als voordeel dat ze

kunnen laten zien in staat te zijn de ecologische kwaliteit van het gebied op een hoger peil te brengen. Voordeel is ook dat de integratie tussen burgers en agrariërs weer toeneemt. De effecten op natuur- en andere verbredingsactiviteiten op gebiedsniveau zijn weergegeven in tabel 1.

Tabel 2 geeft twee prognoses weer: ten eerste hoever het gebied kan komen met het *huidige* pakket stimulansen en ten tweede wat er mogelijk is met de *extra* stimulansen. De prognose van het huidige pakket stimulansen is op 100 gesteld, maar die 100% wordt overigens nu nog niet gerealiseerd. Vooral de gemakkelijk toepasbare activiteiten nemen sterk toe. Hieronder vallen ook nieuwe wandelpaden; langs een kwart van de oppervlakte cultuurgrond is met extra stimulansen een pad te verwachten. Voor andere activiteiten zal de toename gering zijn, omdat daar nog veel knelpunten zijn te overwinnen of de activiteit specifieke vaardigheden en kennis vraagt. Voor die activiteiten moet de boer bovendien een duidelijker strategische keus maken in zijn bedrijfsopzet.

Omdat ook erg belangrijk is *waar* activiteiten zich zullen voordoen in het gebied, is nagegaan in welke mate natuur op die plaatsen komt waar de ecologische potenties het hoogst zijn (tabel 2).

Randenbeheer en nestbescherming voor weidevogels ontstaan vooral in gebieden die daarvoor goed, maar soms matig geschikt zijn. Voor waardevol bloemrijk hooiland gebeurt dat vooral in gebieden waar de ecologische omstandigheden daarvoor matig zijn. Zeer waardevol bloemrijk hooiland ontstaat wel op de plaatsen waar de potenties voor de wat mindere kwaliteit 'waardevol bloemrijk hooiland' goed zijn, maar de locaties die bij uitstek geschikt zijn voor het ecologisch hoog gewaardeerde 'zeer bloemrijk hooiland' matchen slecht met de ondernemers- en bedrijfspotenties. Deze locaties komen in het gebied erg weinig voor en vragen verdergaande maatregelen in de bedrijfsvoering. Het komt er dan wel erg op aan dat 'de juiste boer op de juiste plaats zit'. Landschapselementen zien we vooral in de gebieden die voor weidevogels en bloemrijk hooiland slecht geschikt zijn.

### Meer informatie:

Rapport 4.01.06 *Kansen voor tachtig procent verbreding. Een studie naar verbreding van de landbouw in de Alblasserwaard/Vijfheerenlanden.*

*Tabel 1 Effecten op natuur- en andere verbredingsactiviteiten op gebiedsniveau van de hierboven vermelde extra stimulansen (%)*

Activiteit	Huidig pakket stimulansen	Na extra stimulering
Randenbeheer	100	400 - 600
Nestbescherming	100	200
Landschapselement	100	200
Late maaidata, weide- vogelbeheer	100	130
Recreatie	100	140
Bloemrijk hooiland en natte natuur	100	100
Landbouwzorg en streek- producten	100	100

*Tabel 2 Overeenkomst tussen de ondernemers- en bedrijfspotenties met de gebiedspotenties (% van de te realiseren hectares)*

Locatie	Waardevol bloemrijk			Zeer waardevol bloemrijk			Weidevogel		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Activiteit									
Randenbeheer	30	50	20						
Nestbescherming weidevogels							85	15	0
Waardevol bloemrijk hooiland	25	75	0	0	1	99			
Zeer waardevol bloemrijk hooiland	100	0	0	0	5	95			
Late maaidata voor weidevogels							75	25	0
Landschapselementen	10	0	90	0	2	98	0	20	80

1 = ecologisch goede locatie; 2 = ecologisch matige locatie; 3 = ecologisch slechte locatie.